

JOANNA KADŁUBOWSKA

„Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”. Wystawa czasowa w Muzeum Archeologicznym w Hamburgu

‘Hamburg’s strongholds – in search of its traces’. A temporary exhibition in the Archaeological Museum in Hamburg

Od 25 listopada 2021 roku do 22 sierpnia 2022 roku w Muzeum Archeologicznym w Hamburgu (Archäologisches Museum Hamburg/Stadtmuseum Harburg) miała miejsce wystawa „Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”, przybliżająca zwiedzającym intrygujący rozdział wczesnej historii miasta i jego średniowiecznych obwarowań (ryc. 1-4).

Pozostałości fortyfikacji grodowych – potężne świadectwa minionej epoki, nieustająco pozostają źródłem fascynacji i inspiracji, wywierając wpływ na kształtowanie się powszechnych wyobrażeń o życiu w średniowieczu. W krajobrazie współczesnego Hamburga są już one dzisiaj nieobecne, ale mieszkańcy miasta mogą się o ich istnieniu dowiedzieć dzięki wysiłkowi prac archeologicznych podjętych w ostatnich latach przez Muzeum Archeologiczne w Hamburgu. Najnowsze wyniki badań prowadzonych przez placówkę w hamburskim Neue Burg pozwoliły przybliżyć historię miasta i dokonać oceny „mrocznych wieków” jego historii, od powstania pierwszych saksońskich wałów w VIII wieku, aż po założenie Neustadt pod koniec wieku XII. Rezultaty wcześniejszych prac badawczych zaprezentowano już w 2015 roku, podczas wystawy: „Mit Hamburga – odkrycia archeologiczne z początków Hamburga”. Natomiast sensacyjne wyniki ostatnich wykopalisk pozwoliły rzucić światło na przemiany towarzyszące przekształcaniu się karolińskiego Hammaburga w średniowieczny Neue Burg, stając się impulsem do zaprezentowania dokonanych odkryć na najnowszej i opisywanej wystawie, której ramy czasowe objęły dwa wieki – XI i XII – po istnieniu Hammaburga.

Fortyfikacje chroniące ten ważny ośrodek władzy i handlu, usytuowany między północną a środkową Europą, istniały już we wczesnym średniowieczu. W XI wieku Neue Burg – zbudowany w 1021 roku na polecenie księcia Bernharda II, czyli dokładnie 1000 lat temu – był największym kompleksem obronnym

Ryc. 1. Wystawa „Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”. Fot. ze zbiorów Archäologisches Museum Hamburg und Stadtmuseum Harburg

FIG. 1. 'Hamburg's strongholds – in search of their traces' exhibition. Photo from the collection of Archäologisches Museum Hamburg and Stadtmuseum Harburg

Ryc. 2. Wystawa „Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”. Fot. ze zbiorów Archäologisches Museum Hamburg und Stadtmuseum Harburg

FIG. 2. 'Hamburg's strongholds – in search of their traces' exhibition. Photo from the collection of Archäologisches Museum Hamburg and Stadtmuseum Harburg

RYC. 3. Wystawa „Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”. Fot. ze zbiorów Archäologisches Museum Hamburg und Stadtmuseum Harburg

FIG. 3. ‘Hamburg’s strongholds – in search of their traces’ exhibition. Photo from the collection of Archäologisches Museum Hamburg and Stadtmuseum Harburg

RYC. 4. Wystawa „Grody w Hamburgu – w poszukiwaniu śladów”. Fot. ze zbiorów Archäologisches Museum Hamburg und Stadtmuseum Harburg

FIG. 4. ‘Hamburg’s strongholds – in search of their traces’ exhibition. Photo from the collection of Archäologisches Museum Hamburg and Stadtmuseum Harburg

w północnych Niemczech, odgrywającym kluczową rolę w zabezpieczeniu osady handlowej. Postawiony został nie z kamienia, ale – jak to zwykle na północy czyniono – z drewna i ziemi. Podczas gdy Heidenwall osłaniał miasto na wschodzie, potężny wał twierdzy chronił je przed atakami wroga od zachodu. Obecnie obszar wokół Neue Burg uznaje się za załóżek nowego miasta Hamburga – przyszłego miasta hanzeatyckiego.

Nowe odkrycia nie tylko zmieniły ocenę procesów historycznych, będących integralną częścią historiografii Hamburga, lecz stały się impulsem do kontynuacji badań na terenie miasta, co daje nadzieję na ujawnienie kolejnych informacji, a co za tym idzie – uzyskanie nowego wglądu w historię aglomeracji.

Zaprezentowana wystawa podważyła wiele stereotypów dotyczących średniowiecznych grodów, naświetliła ówczesną sytuację polityczną i odpowiedziała na liczne pytania, m.in.: kim byli budowniczości zamków?, kto w tym czasie dzierżył władzę i kierował losami hanzeatyckiego miasta?

Już w czasie wielu miesięcy wykopalisk imponujące mury obronne budziły duże zainteresowanie opinii publicznej. Wśród doskonale zachowanych pozostałości drewniano-ziemnych umocnień nie odnaleziono jednak wielu śladów kultury materialnej – jedynie w obszarze bramy prowadzącej do grodu odkryto 10 niewielkich fragmentów ceramiki. Dlatego rozmieszczone w rozległej przestrzeni wystawienniczej spektakularne animacje, liczne wizualizacje, rekonstrukcje i filmy przedstawiające zupełnie nowy obraz początków Hamburga uzupełnione zostały o wyjątkowe okazy średniowiecznej broni i wyposażenia, wypożyczone z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Miecze, groty włóczy, bogato inkrurowane strzemię, kolczuga, topory wojenne i kopia hełmu w spektakularny sposób wpisały się w nowoczesną i wykorzystującą multimedia scenografię wystawy, stając się znakomitym reprezentantem odległej przeszłości i zarazem łącznikiem pomiędzy tradycyjnymi a współczesnymi metodami przekazywania treści.

Wystawę odwiedziło 13 000 zwiedzających, a towarzyszyła jej obszerna publikacja podsumowująca wyniki przeprowadzonych dotychczas badań archeologicznych.

otrzymano (received): 08.09.2022; zaakceptowano (accepted): 12.12.2022

mgr Joanna Kadłubowska
Archiv
Archäologisches Museum Hamburg/Stadtmuseum Harburg
Museumsplatz 2
21073 Hamburg
joanna.kadlubowska@amh.de